

Wprowadzenie

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, kolejnym krokiem w kierunku dalszej integracji gospodarczej staje się wejście do strefy euro. Stanowi to zarazem duże wyzwanie dla krajowej polityki gospodarczej. Akcesja do Unii Gospodarczej i Walutowej ostatecznie przesądziłaby o pełnym włączeniu polskiej gospodarki w struktury jednolitego rynku, przestrzeni niczym nieskrępowanej wymiany. Krok ten wydaje się uzasadniony ekonomicznie, przede wszystkim ze względu na skalę wzajemnych powiązań ekonomicznych. Mimo to w kraju toczy się spór dotyczący faktycznej gotowości gospodarki do uczestnictwa w systemie wspólnego pieniądza, a co za tym idzie – wyboru właściwego terminu akcesji oraz potencjalnych korzyści i kosztów stąd wynikających. Istota tego sporu, w dużym uproszczeniu, sprowadza się do zderzenia argumentów za jak najszybszym przyjęciem euro z argumentami za maksymalnym odłożeniem tej operacji w czasie. Dyskusja zwolenników i przeciwników wejścia do strefy euro trwa i staje się coraz ostrzejsza, choć oparta jest solidnie zarówno o rozwiniętą teorię integracji monetarnej, jak i rozległe badania empiryczne przedmiotu. Brak jednoznacznego rozstrzygnięcia tej kwestii, a także sama jej waga dla polskiej gospodarki zachęca do podjęcia dodatkowych badań w tym kierunku.

Co istotne, niniejsza praca nie ma na celu weryfikować, czy wejście do strefy euro jest opłacalne czy nie i w związku z tym, czy należy przyjąć wspólną walutę. Kwestia przystąpienia Polski do UGW jest już przesądzona, problemem pozostaje jednak optymalne przygotowanie się do tego przedsięwzięcia, gwarantujące bezpieczeństwo i korzyści z funkcjonowania we wspólnym obszarze walutowym. Głównym problemem badawczym postawionym w niniejszej pracy jest zatem pytanie: **jak, przyjmując dzisiejsze warunki wyjściowe, optymalnie przygotować polską gospodarkę do funkcjonowania w strefie euro?**

Równocześnie sformułowano następujące problemy pomocnicze, aby z odpowiedzi na nie stworzyć swoistą metodę dojścia do celu finalnego niniejszej pracy:

1. Jakie warunki teoretyczne powinna spełniać gospodarka, aby można było powiedzieć, że jest optymalnie przygotowana do wejścia do unii walutowej?

2. Jakie utrudnienia wystąpić mogą w okresie przedakcesyjnym z perspektywy krajów obecnie kandydujących do strefy euro, w tym Polski? Jaki charakter mają te utrudnienia? Które z nich można rozwiązać przez oddziaływanie krajowej polityki gospodarczej, a które są czynnikami niezależnymi (egzogonicznymi)?

3. Czy zalecenia teoretyczne dotyczące przygotowania gospodarki są uniwersalne? Czy też, ze względu na heterogeniczność struktur gospodarczych, są one odmienne dla poszczególnych krajów?

4. Czy zalecenia teoretyczne sprawdzają się w praktyce? Inaczej mówiąc, czy obserwacje empiryczne weryfikują postawione tezy? Czy doświadczenia krajów obecnie tworzących strefę euro potwierdzają słuszność zaleceń teoretycznych? Czy niezastosowanie się do nich istotnie spowodowało negatywne konsekwencje w UGW? Czy zastosowanie się do nich oznaczało z kolei sukces w UGW?

5. Jak na tle tej analizy prezentuje się Polska? Na jakim etapie konwergencji znajduje się dziś krajowa gospodarka? Czy można wskazać, dokonując dekompozycji przygotowania polskiej gospodarki do funkcjonowania w strefie euro, w których obszarach przygotowanie to jest mniej, a w których bardziej zaawansowane? Jak wypada ono na tle pozostałych gospodarek krajów akcesyjnych? Czy ewentualnie zidentyfikowane ubytki konwergencji uniemożliwiąć będą płynne funkcjonowanie gospodarki w strefie euro? Jakie problemy należy rozwiązać, aby gospodarka była gotowa do optymalnego uczestnictwa w UGW?

Niniejsza praca składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy z nich opisuje przesłanki i genezę utworzenia unii walutowej w Europie, największy nacisk kładąc na problemy stąd wynikające. Zaprezentowano w nim ponadto potencjalne korzyści i koszty przyjęcia wspólnej waluty, a także zarys koncepcji optymalnego obszaru walutowego R. Mundella jako teoretycznego fundamentu integracji monetarnej.

W rozdziale drugim analizie poddano zasadność stosowania kryteriów konwergencji nominalnej wobec dzisiejszych krajów akcesyjnych oraz możliwość wystąpienia z tego tytułu ewentualnych zakłóceń w procesie optymalnego przygotowania się do wejścia do strefy euro. W rozdziale tym skupiono się również na cechach makroekonomicznych i strukturalnych, jakie powinny zostać wykształcone w gospodarce, aby była ona zdolna do właściwego funkcjonowania w strefie jednawalutowej. Podjęty został także temat pożądanego kształtu polityki kursowej w okresie przedakcesyjnym.

Trzeci rozdział niniejszej pracy stanowi empiryczną analizę kondycji gospodarczej wybranych krajów UGW, ze wskazaniem na czynniki determinujące zaobserwowaną sytuację w tych gospodarkach. Dokonano w nim także oceny postępów konwergencji i stanu przygotowań do przystąpienia do strefy euro w grupie krajów akcesyjnych. Zestaw branych pod uwagę parametrów sformułowano na gruncie odniesienia do zarysowanej w poprzednich rozdziałach teorii.

Czwarty rozdział jest próbą określenia stanu przygotowania polskiej gospodarki do przyszłej integracji monetarnej z Europą, precyzyjnego zidentyfikowania podstawowych obszarów problemowych (gdzie ewentualnie występować mogą znaczące luki konwergencji), a zarazem sformułowania pakietu niezbędnych dostosowań i reform. Intencją autora jest zaproponowanie rozwiązań, których wdrożenie zagwarantuje takie wyprofilowanie polskiej gospodarki, aby po wejściu do UGW czerpała ona realne korzyści z uczestnictwa w systemie wspólnego pieniądza.

Aby doprowadzić do rozwiązania podjętego problemu badawczego, zastosowano pogłębioną analizę literatury teoretycznej i empirycznej przedmiotu. Pozwoliło to na dokonanie syntezy opracowanych wniosków na podstawie wykorzystywanego w tych źródłach rozległego zbioru parametrów makroekonomicznych i strukturalnych. Dzięki temu możliwe było wszechstronne i kompleksowe uchwycenie wszystkich istotnych aspektów badanego obszaru.

Co ważne, dotychczas prowadzone badania w tej dyscyplinie w większości odnosiły się tylko do wybranych aspektów tematu, rzadko zaś koncentrowały się na całościowym ujęciu problemu. Tego typu szerokie analizy nieczęsto też przeprowadzano, implementując je do warunków polskich. Ponadto, jak już wcześniej wspomniano, nie dawały one jednoznacznych wyników, co sprawia, że podjęty problem nadal pozostaje otwarty, nierozwiązany. Fakty te uzasadniają celowość dodatkowych badań, a także dają podstawę do stwierdzenia, że niniejsza praca stanowi istotny wkład w dotychczasowy stan wiedzy z tej dziedziny. Wartością prezentowanej analizy może być także jej aktualność, co ma szczególne znaczenie, biorąc pod uwagę dynamiczny i żywiołowy charakter procesów konwergencji.

Ograniczeniem zakresu prowadzonych w pracy rozważań jest, po pierwsze, czas. Praca w większości uwzględnia stan faktyczny do 2007 r. Tymczasem, jak wspomniano, badany problem nie jest statyczny, podlega ciągłym zmianom. Po drugie, optymalizacja procesu przygotowań gospodarki do akcesji do strefy euro determinowana może być nie tylko przez czynniki leżące w zasięgu oddziaływania polityki gospodarczej, lecz także przez czynniki zewnętrzne, jak choćby sytuację koniunkturalną na świecie. W pracy przyjęto założenie neutralności

zewnątrznych warunków koniunkturalnych. Po trzecie, proces badawczy przeprowadzony zostanie momentami na wysokim poziomie uogólnienia (podejście *bird's eye view*). Autor ma świadomość, że można by zaproponować analizę głębszą, precyzyjniejszą. Praca musiałaby być jednak wówczas bardzo obszerna, czego zdołano uniknąć dzięki przyjętemu kompleksowemu podejściu. Z drugiej strony szerokie ujęcie problemu nie musi jednocześnie oznaczać jego spłylenia czy też formułowania zbyt powierzchownych wniosków.